

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

7 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący)

SSN Jacek Widło (sprawozdawca)

SSN Dariusz Pawłyszcz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 7 grudnia 2023 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej F. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej
w R., A. J. i M. J.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z 12 listopada 2020 r., I ACa 269/20,

w sprawie z powództwa Bank Spółki Akcyjnej w P.

przeciwko F. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółce komandytowej

w R., A. J. i M. J.

o zapłatę,

1. oddala skargę kasacyjną;

2. zasądza od pozwanych F. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w R., A. J. i M. J. solidarnie na rzecz powoda Bank Spółki Akcyjnej w P. kwotę 12500 (dwanaście tysięcy pięćset) złotych, z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia

pozwany niniejszego orzeczenia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 12 listopada 2020 r. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, w sprawie z powództwa Bank S.A. w W. - instytucja pomostowa Banku 1 z siedzibą w S. przeciwko F. Sp. z o.o. Sp. k. z siedzibą w R., A. J. i M. J. o zapłatę, oddalił apelację pozwanych od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z 6 marca 2019 r., sprostowanego postanowieniem z 22 marca 2019 r., którym Sąd ten zasądził na rzecz powoda od wszystkich pozwanych solidarnie kwotę 4.415.450,64 zł z umownymi odsetkami oraz kwotę 1.877.173,40 zł z ustawowymi odsetkami (pkt I), a nadto od pozwanych A. J. i M. J. solidarnie kwotę 4.913,49 zł z ustawowymi odsetkami (pkt II), zaś dalej idące powództwo oddalił (pkt III) oraz zasądził na rzecz powoda od pozwanych solidarnie koszty procesu (pkt IV).

Sąd pierwszej instancji ustalił, że 21 października 2010 r. w R. pomiędzy F. Spółka Jawna z siedzibą w R. (Kredytobiorca), a powodem została zawarta umowa o kredyt inwestycyjny na kwotę 6.368.000 zł z przeznaczeniem na sfinansowanie dokończenia projektu inwestycyjnego pod nazwą „Wdrożenie innowacyjnej technologii produkcji wielkowymiarowych elementów konstrukcyjnych z drewna klejonego warstwowo dla F. Spółka Jawna”. W § 4 umowy wskazano, iż kredyt będzie podlegał spłacie w kwotach i terminach, szczegółowo w niej wskazanych. Ustalono, że pozostała do spłaty kwota kapitału w łącznej wysokości 841.682,13 zł podlegać będzie spłacie w 31 ratach miesięcznych po 26.303 zł każda płatna do ostatniego dnia miesiąca w okresie od 31 stycznia 2012 r. do 31 lipca 2014 r. oraz ostatniej racie w kwocie 26.289,13 zł płatnej do 29 sierpnia 2014 r. Kredytobiorca zobowiązał się do dokonania całkowitej spłaty kredytu wraz z odsetkami do 29 sierpnia 2014 r. (§ 4 pkt 2). Na spłatę kredytu ustanowiono zabezpieczenie w postaci, m.in.: hipoteki kaucyjnej, weksla własnego „*in blanco*”, zastawu i przelewu wierzytelności (§ 10 umowy).

Od 27 października 2010 r. do 7 marca 2011 r. kredytobiorca zwracał się do powoda o przekazywanie środków zgodnie z zawartą umową na pokrycie przedstawianych powodowi faktur. Powód wypłacił na rzecz pozwanej spółki łącznie 6.368.000 zł.

Stosownie do § 5 umowy, bank miał prawo do pobrania prowizji z tytułu udzielenia kredytu stanowiącej 1,20 % kwoty kredytu, to jest kwoty 76.416 zł. Od wykorzystanego kredytu bank miał uprawnienie do pobierania odsetek wg zmiennej stawki procentowej. Stosownie do § 6 ust. 2 umowy, oprocentowanie kredytu w dniu podpisania umowy kredytowej wynosiło 8 % w stosunku rocznym.

Kredytobiorca upoważnił bank do pobierania z jego rachunku bieżącego odsetek, prowizji, niespłaconych należności z tytułu kredytu i odsetek, zarówno umownych jak i przeterminowanych, jak i innych należności wynikających z umowy kredytowej (§ 7 ust. 3).

Od zadłużenia przeterminowanego bank miał prawo pobierać odsetki wg zmiennej stopy procentowej określonej w uchwale zarządu banku, której wysokość na dzień zawierania umowy liczona była w wysokości czterokrotności kredytu lombardowego ustalanego przez Radę Polityki Pieniężnej. W dniu podpisania umowy kredytowej odsetki te wynosiły 20 % w stosunku rocznym (§ 12 ust. 2 porozumienia).

W okresie od 30 marca 2011 r. do 3 stycznia 2014 r. - na wniosek kredytobiorcy - strony zawarły 12 aneksów do umowy, gdzie zmieniono wysokość rat i daty ich płatności.

Pismem z 8 maja 2014 r. powód wypowiedział kredytobiorcy umowę o kredyt z 21 października 2010 r. w związku z brakiem zapłaty zadłużenia w kwocie 4.196.586,51 zł. W chwili wypowiedzenia całość zadłużenia wynosiła łącznie 4.551.784,17 zł.

Pismem z 17 września 2014 r. powód, w związku z upływem terminu płatności rat odsetkowych, wezwał spółkę jawną do zapłaty całości zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania zapłaty. 4 grudnia 2014 r. Bank1 z siedzibą w S. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny na łączną kwotę 4.933.612,66 zł. 9 grudnia 2014 r. aktem notarialnym spółka jawna – F. Spółka Jawna z siedzibą w R. na podstawie art. 551 i kolejne k.s.h. przekształciła się w spółkę komandytową pod firmą F. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa z siedzibą w R. i z

dniem 12 stycznia 2015 r. została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego. Pozwani A. J. i M. J. nadal pełnili funkcję komandytariuszy.

18 i 21 grudnia 2015 r. M. J. zbył swoje udziały w F. Spółka z o.o. S.K z siedzibą w Rzeszowie na rzecz A. J..

Postanowieniem z 25 lutego 2015 r., V GCo 11/15, Sąd Rejonowy w Rzeszowie nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu z 4 grudnia 2014 r., nr 80/2014, wystawionego przez wierzyciela Bank1 w S. przeciwko „F.” spółka Jawna w R.. Powód pismem z 8 września 2015 r., które wpłynęło do organu egzekucyjnego 14 września 2015 r., złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko „F.” Spółka Jawna w R.. Strona powodowa nie została zaspokojona przez pozwaną spółkę. Bank z prowadzonej egzekucji nie uzyskał jakiejkolwiek kwoty.

Na dzień 31 stycznia 2019 r. pozwana spółka posiadała względem powodowego banku zadłużenie na łączną kwotę 6.914.728,52 zł.

Wszczęte przeciwko dłużnikowi przez powoda postępowanie egzekucyjne okazało się bezskuteczne.

Wezwanie do zapłaty powód skierował również do pozwanej A. J. oraz M. J. jako współników pozwanej spółki - pismami z 7 grudnia 2017r.

Z wyciągu z ksiąg bankowych wystawionego przez bank 11 stycznia 2018 r. wynika, iż na wymagalne zadłużenie z tytułu zawartej umowy i aneksów, oraz kosztów wyniosły 6.351.825 zł. 28 lutego 2013 r. był pierwszym dniem, kiedy dłużnik nie zapłacił należności zgodnie z obowiązującym harmonogramem, zaś po 29 sierpnia 2014 r. (data spłaty kredytu zgodnie z umową) naliczane były wyłącznie odsetki karne.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części, oddalając je – ponad zasądzone kwoty jako nieuzasadnione lub niewykazane.

Sąd ten wskazał, że podstawę materialną roszczenia stanowi zadłużenie pozwanej spółki jawnej w spłacie udzielonego jej kredytu inwestycyjnego, która to spółka przekształciła się w spółkę komandytową na podstawie art. 551 k.s.h., przy czym pozwani A. J. i M. J. są komandytariuszami przekształconej spółki. Sąd przywołał art. 35 § 1 k.s.h. Sąd stwierdził, że odpowiedzialność subsydiarna

wspólników spółki jawnej za zobowiązania spółki trwa zatem tak długo, jak długo istnieje zobowiązanie spółki. Wspólnicy odpowiadają więc za „stare” zobowiązania, tak jakby byli wspólnikami jeszcze nieprzekształcanej spółki. W razie pozwania ich przez wierzyciela wspólnicy spółki mogą co prawda bronić się zarzutem przedawnienia roszczenia z tytułu zawartej przez spółkę umowy, ale tylko w przypadku, gdy przysługuje on spółce.

Sąd Okręgowy wskazał, że w sprawie solidarną odpowiedzialność pozwanych A. J. i M. J. z pozwaną spółką F. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółką komandytową z siedzibą w R. za zobowiązania zawarte w okresie jego funkcjonowania jako spółki jawnej, pomimo przekształcenia w spółkę z o.o. spółkę komandytową, strona powodowa wywodziła z brzmienia art. 574 k.s.h. Również zarzut pozwanego przedawnienia roszczenia dochodzonego pozwem dotyczy wykładni tego przepisu. Zgodnie z art. 553 § 1 k.s.h., spółce przekształconej przysługują wszystkie prawa i obowiązki spółki przekształcanej, zatem nowo powstała spółka kapitałowa, czyli spółka przekształcona, staje się następcą prawnym spółki osobowej. Oznacza to, że spółka przekształcona ponosi odpowiedzialność za zobowiązania spółki przekształcanej powstałe przed dniem przekształcenia. Art. 574 k.s.h. poszerza krąg dłużników, wierzyciel może bowiem sięgnąć nie tylko do majątku przekształconej spółki, lecz także do majątków wspólników przekształcanej spółki osobowej. Za zobowiązania powstałe przed dniem przekształcenia wspólnicy odpowiadają tak, jakby byli jeszcze wspólnikami nieprzekształconej spółki osobowej, ich odpowiedzialność jest odpowiedzialnością solidarną ze spółką przekształconą z tym, że ma charakter subsydiarny, w art. 574 k.s.h. jest bowiem mowa o odpowiedzialności „na dotychczasowych zasadach”. Oznacza to, że wierzyciel może prowadzić egzekucję z majątku wspólnika w przypadku, gdy egzekucja z majątku spółki stanie się bezskuteczna (art. 31 § 1 k.s.h.).

Odpowiedzialność wspólników z art. 574 k.s.h., jest ograniczona w czasie – trwa przez okres trzech lat od dnia przekształcenia. Termin trzyletni jest terminem zawitym, z jego upływem odpowiedzialności wspólników wygasa, a skutek ten sąd uwzględnia z urzędu.

Za bezzasadny Sąd uznał zarzut strony pozwanej, iż między spółką przekształcaną a spółką przekształconą nie zachodzi tożsamość podmiotowa oraz,

że aby doszło do przejścia uprawnienia lub obowiązku wynikającego z tytułu egzekucyjnego (w niniejszej sprawie BTE z 4 grudnia 2017r., zaopatrzony w klauzulę wykonalności przeciwko spółce przekształcanej), w tej sytuacji konieczne jest nadanie klauzuli przeciwko następcy prawnemu. Przepis art. 788 § 1 k.p.c. nie ma bowiem zastosowania w razie przekształcenia spółki handlowej w inną spółkę handlową na podstawie art. 551 § 1 k.s.h.

Według Sądu Okręgowego – wbrew twierdzeniom pozwanych – nie doszło do przedawnienia roszczenia, bowiem strona powodowa jako wierzyciel skutecznie wszczęła postępowanie egzekucyjne (14 września 2015 r.). Jeśli zaś roszczenie nie jest przedawnione w stosunku do pozwanej spółki, to nie może być również przedawnione do jej wspólników. Sąd dalej przywołał art. 69 ust. 1 ustawy dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe (t.j. Dz.U. 2016. 1988) i stwierdził, że bezspornym jest, iż przedłożony w sprawie bankowy tytuł egzekucyjny został wydany pod rządami przepisów art. 96 i art. 97 prawa bankowego i klauzula wykonalności została nadana temu tytułowi przed uchyleniem powyższych przepisów (27 listopada 2015 r.), co oznacza, że mimo zmiany przepisów i uchylenia instytucji prawnej, jaką był bankowy tytuł wykonawczy, zachował on swoją moc (art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz innych ustaw - Dz.U. 2015, 1854).

W związku z powyższym Sąd Okręgowy zasądził wynikające z Bankowego Tytułu Egzekucyjnego kwotę 4.415.450,64 zł wraz z umownymi odsetkami. Odsetki od kapitału kredytu Sąd Okręgowy ustalił, odmiennie niż żądała strona powodowa w tym zakresie (1.931,022,27 zł), w kwocie 1.877.173,40 zł

Od wyroku Sądu pierwszej instancji apelację złożyli pozwani w części uwzględniającej powództwo i orzekającej o kosztach procesu (pkt I, II i IV).

W wyniku rozpoznanej apelacji Sąd Apelacyjny uznał apelację za bezzasadną. Sąd drugiej instancji uznał za własne ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i stanowiące miarodajny punkt wyjścia do ocen natury materialnoprawnej. Uznał, że broni się również uzasadnienie prawne Sądu pierwszej instancji.

Według Sądu Apelacyjnego do skutecznego podważenia zaskarżonego wyroku nie doprowadziły nowe fakty i dowody przedstawione przez stronę pozwaną w postępowaniu apelacyjnym.

Szczegółowe odniesienie się do zarzutów apelacyjnych przez Sąd drugiej instancji poprzedziło zaznaczenie, że w toku postępowania apelacyjnego Bankowy Fundusz Gwarancyjny wydał 15 stycznia 2020 r. decyzję o rozpoczęciu przymusowej restrukturyzacji wobec Bank1 z siedzibą w S., umorzeniu instrumentów kapitałowych PBS, zastosowaniu instrumentu przymusowej restrukturyzacji w postaci instytucji pomostowej i powołaniu administratora Bank1 oraz decyzję o zawieszeniu działalności PBS. Odwołując się do art. 191 ust. 1 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji z dnia 10 czerwca 2016 r. (Dz.U. z 2016 r., poz. 996 ze zm.) Sąd Apelacyjny wskazał, że z uwagi na wszczęcie przymusowej restrukturyzacji wobec Bank1 z siedzibą w S. oraz powołaniu instytucji pomostowej w postaci Banku S.A. z siedzibą w W., podmiotem uprawnionym do działania po stronie powodowej w niniejszym postępowaniu jest Bank S.A. z siedzibą w W..

Odnosnie zarzutu pozwanych braku skuteczności przerwy biegu przedawnienia, Sąd podzielił stanowisko, iż nie doszło do przedawnienia roszczenia, bowiem strona powodowa jako wierzyciel skutecznie wszczęła postępowanie egzekucyjne 14 września 2015 r., nie dopatrując się przy tym nieważności postępowania klauzulowego ani też wadliwości w zakresie wszczęcia postępowania egzekucyjnego.

Według Sądu Apelacyjnego nie doszło do uchybienia art. 328 § 2 k.p.c. Wskazał, że zarzuty dotyczące uchybień w zakresie oceny dowodów oraz dokonywania ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku powinny być oparte na art. 233 § 1 k.p.c., zaś zarzuty odnoszące się do wykładni czy zastosowania przepisów prawa materialnego na właściwym przepisie tego prawa.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że nie posiadały usprawiedliwionych podstaw także zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego jak i procesowego, stanowiące oparcie dla wniosku o charakterze reformatoryjnym.

Sąd Apelacyjny podzielił wnioski Sądu pierwszej instancji, iż dla rozstrzygnięcia w sprawie zasadnicze znaczenie posiadała regulacja z art. 553 § 1

k.s.h. Sąd wskazał na ugruntowane stanowisko, iż art. 553 k.s.h. *expressis verbis* wyraża zasadę kontynuacji, polegającą na przyjęciu, że spółka przekształcona jest tożsama ze spółką przekształcaną.

Według Sądu Apelacyjnego, w szczególności trafne jest stanowisko Sądu pierwszej instancji o niezastępowaniu na uwzględnienie twierdzenia pozwanej o konieczności nadania klauzuli wykonalności przeciwko następcy prawnemu, aby doszło do przejścia uprawnienia lub obowiązku wynikającego z tytułu egzekucyjnego. W świetle poglądów orzecznictwa i doktryny art. 788 § 1 k.p.c. nie ma bowiem zastosowania w razie przekształcenia spółki handlowej w inną spółkę handlową na podstawie art. 551 § 1 k.s.h. Okoliczność ta została stwierdzona w uchwale Sądu Najwyższego z 29 listopada 2017 r., III CZP 68/17.

Wskazano, że co prawda, jeżeli przekształcenie nastąpiło po wydaniu tytułu egzekucyjnego, ale przed nadaniem temu tytułowi klauzuli wykonalności, to sąd powinien uwzględnić nową firmę spółki przekształconej (zgodnie z art. 554 k.s.h.) w treści postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności.

Za bezzasadny Sąd drugiej instancji uznał zarzut pozwanych jakoby zarówno nadanie klauzuli wykonalności BTE jak i wszczęcie postępowania egzekucyjnego nie doprowadziło do przerwania biegu przedawnienia, tj. zarzut naruszenia art. 117 § 2 k.c. i art. 123 § 1 pkt 1 k.c.

Sąd Apelacyjny mając na uwadze unormowanie art. 123 § 1 k.c. i treść uchwały Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2004 r. III CZP 101/03 odnośnie przerwania biegu przedawnienia stwierdził, że termin przedawnienia został przerwany już w dacie złożenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności. Dodatkowo wskazał, że bieg przedawnienia został ponownie przerwany złożeniem przez powoda pisma z 8 września 2015 r., które wpłynęło do organu egzekucyjnego 14 września 2015 r. – wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko pozwanej spółce.

Sąd uznał, że jeśli roszczenie nie jest przedawnione w stosunku do pozwanej spółki, to nie może być również przedawnione wobec jej wspólników.

Według Sądu drugiej instancji nie sposób też skutecznie podważać zasad odpowiedzialności w rozpoznawanej sprawie wspólników pozwanej spółki. Stosownie do art. 584 k.s.h. wspólnicy przekształcanej spółki odpowiadają za

zobowiązania spółki powstałe przed dniem przekształcenia na dotychczasowych zasadach przez okres 3 lat, licząc od tego dnia, solidarnie ze spółką przekształconą za zobowiązania spółki przekształcanej. Podstawy solidarności należy upatrywać w art. 553 § 1 k.s.h. regulującym zasadę kontynuacji, która dotyczy także zobowiązań oraz w brzmieniu art. 584 k.s.h., z którego wynika, że wspólnicy odpowiadają „na dotychczasowych zasadach”, a więc solidarnie między sobą oraz ze spółką. Tym samym pozwani odpowiadają na podstawie art. 22 § 2 k.s.h. w związku z art. 31 § 1 i 2 k.s.h. Z uwagi na brak upływu 3-letniego terminu od dnia przekształcenia, odpowiedzialność solidarna pozwanych A. J. i M. J. nie budzi wątpliwości.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie prowadzą do skutecznego podważenia zaskarżonego wyroku zarzuty procesowe podniesione w apelacji, nakierowane na zakwestionowanie ustaleń i wniosków Sądu pierwszej instancji w zakresie wysokości uwzględnionego powództwa.

Sąd Apelacyjny odniósł się również do wyrażanych w apelacji wątpliwości odnośnie wartości dowodowej i znaczenia faktu wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego oraz nadania temu tytułowi klauzuli wykonalności.

Według Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji prawidłowo uznał, iż bankowy tytuł egzekucyjny z 14 grudnia 2014r. jako wystawiony i zaopatrzony w klauzulę wykonalności przed dniem 26 listopada 2015r., zachował moc tytułu wykonawczego.

Sąd Apelacyjny uznał, że nie nastąpiło skuteczne przejście wierzytelności przysługującej Bankowi z siedzibą w S. z tytułu umowy o kredyt inwestycyjny z 21 października 2010 r. na rzecz P. Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w W., z uwagi na brak ujawnienia do chwili obecnej cesji wierzytelności w księdze wieczystej, zatem wierzycielem pozwanych pozostaje nadal powód.

Według Sądu Apelacyjnego skutku oczekiwanego przez apelujących nie mógł odnieść również zarzut, zgłoszony na rozprawie apelacyjnej 12 listopada 2020 r., dotyczący właściwej interpretacji art. 191 ust. 1 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. W przepisie tym uregulowano skutki materialnoprawne i procesowe wstąpienia przez nabywcę przedsiębiorstwa (jego części) w prawa

i obowiązki podmiotu w restrukturyzacji (chodzi tu o przejęcie działalności podmiotu w znaczeniu przedmiotowym - art. 188 ust. 1 pkt 2 i 3 BankFGwU). Zasadą jest, że instytucja pomostowa staje się stroną stosunków prawnych w zakresie tylko tych praw majątkowych i zobowiązań, które stanowiły przedmiot przeniesienia w trybie przymusowej restrukturyzacji. Przejemca (instytucja pomostowa) staje się także stroną postępowań sądowych, w których dotychczas brał udział podmiot w restrukturyzacji. Jeśli więc restrukturyzowany bank był np. stroną powodową w procesie cywilnym, to przyjąć należy, że z chwilą sukcesji prawnej instytucja pomostowa staje się powodem, a przepisu art. 196 § 2 k.p.c. (wymóg zgody na przystąpienie do procesu) nie stosuje się. Sąd Apelacyjny uznał więc, że jest to regulacja szczególna, pozwalająca na wstąpienie do procesu instytucji pomostowej także na etapie postępowania apelacyjnego. Z tego samego powodu, a także mając na uwadze konsekwencje wynikające z art. 553 § 1 k.s.h., nie może być mowy o powstaniu nowych okoliczności, które skutkowałyby aktualizacją zarzutu przedawnienia roszczenia zgłaszanego przez pozwanych.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wnieśli pozwani, zaskarżając go w całości, wnosząc o jego uchylenie w całości, a także uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, wydanie orzeczenia co do istoty sprawy i oddalenie powództwa w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi pozwani zarzucili naruszenie prawa materialnego:

- art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 96 ust. 1 i 2 oraz art. 97 ust. 1 i 3 ustawy prawo bankowe, w brzmieniu poprzedzającym ich uchylenie ustawą o zmianie ustawy prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw z dnia 25 września 2015 r. oraz art. 191 ust. 1 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji, przez ich błędną wykładnię;

- art. 191 ust. 1 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji w zw. z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. i art. 124 k.c. poprzez uznanie, że instytucję pomostową jako następcę prawnego banku, obejmując skutki prowadzonego wcześniej postępowania egzekucyjnego,;

- art. 117 § 1 i 2 k.c. przez ich niezastosowanie i oddalenie apelacji od wyroku zasądzającego roszczenie,;
- art. 117 § 2 k.c., art. 123 § 1 pkt 1 k.c., art. 124 § 1 k.c. w związku art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c., art. 826 k.p.c. oraz art. 804¹ k.p.c. wprowadzonym do systemu prawnego ustawą z 10 lipca 2015 r., o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311), przez przyjęcie, że pozwani nie mogą skutecznie powołać się wobec instytucji pomostowej, będącej następcą prawnym banku na przedawnienie roszczenia;
- art. 551 § 1, art. 552, art. 553 i art. 554 § 2 k.s.h. w związku z art. 123 § 1 i art. 124 § 2 k.c. oraz art. 788 § 1 k.p.c. poprzez przyznanie powodowi materialnoprawnego uprawnienia wszczęcia egzekucji na podstawie bankowego tytułu wykonawczego obciążonego wadliwością ze skutkiem przerwy biegu przedawnienia;
- art. 509 k.c. w związku z art. 79 u.k.w.h. poprzez nieuwzględnienie okoliczności, że w umowie cesji wierzytelności strony mogą postanowić, iż w razie przelewu poszczególnych roszczeń hipoteka może pozostać w ręku cedenta dla zabezpieczenia roszczeń, które mogą powstać w przyszłości po stronie wierzyciela w ramach tej samej wierzytelności kapitałowej, a co za tym idzie nie uwzględnienie art. 79² u.k.w.h.;
- § 13 ust. 1 i ust. 4 oraz § 12 ust. 1 i 2 umowy o kredyt inwestycyjny nr 95/1/2010 z dnia 21 października 2010 r., art. 65 w zw. z art. 481 § 2 k.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni oświadczeń woli stron zawartych w umowie kredytowej.

Skarżący zarzucili także naruszenie przepisów postępowania w sposób, który miał istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie przepisu art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., polegające na nierozpoznanie przez Sąd drugiej instancji wszystkich zarzutów podniesionych w postępowaniu apelacyjnym oraz art. 232 k.p.c. w zw. art. 6 k.c. w zw. art. 253 k.p.c. (zdanie drugie) w zw. z art. 95 ust. 1a ustawy Prawo bankowe, poprzez błędne przyjęcie, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie był wystarczający dla uwzględnienia roszczeń powoda.

Powód w odpowiedzi na skargę wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy, zważył co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się niezasadna.

Jeżeli chodzi o zarzuty naruszenia przepisów postępowania w sposób, który miał istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., polegających na nierozpoznaniu przez Sąd drugiej instancji wszystkich zarzutów podniesionych w postępowaniu apelacyjnym oraz naruszenia przepisów postępowania art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. w zw. art. 253 k.p.c. (zdanie drugie) w zw. z art. 95 ust. 1a ustawy prawo bankowe, poprzez błędne przyjęcie, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie był wystarczający dla uwzględnienia roszczeń powoda, to zarzuty te wymykają się kontroli kasacyjnej. Oba nie zostały w żadnej mierze uzasadnione i nie wskazują których z zarzutów apelacyjnych nie rozpoznano, dodatkowo drugi z zarzutów dotyczy kwestii ustaleń faktycznych i postępowania dowodowego w zakresie, który nie podlega kontroli przez Sąd Najwyższy. Sąd odwoławczy odniósł się zarówno do sformułowanych w apelacji zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego, jak i prawa materialnego, odnosząc się do poszczególnych zarzutów.

Nie są zasadne zarzuty naruszenia prawa materialnego art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 96 ust. 1 i 2 oraz art. 97 ust. a i 3 ustawy prawo bankowe, w brzmieniu poprzedzającym ich uchylenie ustawą o zmianie ustawy prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw z dnia 25 września 2015 r. oraz art. 191 ust. 1 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym.

Istota zarzutu sprowadza się do tego, czy powód jako instytucja pomostowa wchodząc do postępowania w miejsce dotychczasowego powoda banku poddanego restrukturyzacji może powołać się na przerwanie biegu terminu przedawnienia spowodowanego przez wszczęcie egzekucji na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzule wykonalności na rzecz banku, który podlega restrukturyzacji. Zgodnie z art. 191 ust. 1 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (dalej u. BFG) z dniem określonym w decyzji, o której mowa w art. 188 ust. 1 pkt 2 i 3 u. BFG, instytucja pomostowa wstępuje w miejsce podmiotu w restrukturyzacji w zakresie przejętych praw majątkowych i zobowiązań, w tym do postępowań sądowych. Wskazana regulacja przewiduje swoiste podstawienie podmiotu prawnego - instytucji pomostowej - w miejsce banku, który zostaje poddany restrukturyzacji – *sui generis* sukcesji prawnej, w której nowy podmiot wstępuje

w sytuację prawną podmiotu podlegającego restrukturyzacji. Instytucja pomostowa staje się stroną i uprawnioną w zakresie praw majątkowych, mienia, zobowiązań, uprawnień administracyjnych, koncesji, banku podlegającego restrukturyzacji. Staje się to z mocy prawa z chwilą określoną w przepisie. Jest to ustawowy skutek spełnienia przesłanek a nie wynik czynności prawnej, jak np. cesji wierzytelności. Nie jest to więc sukcesja singularna do której stosuje się zasady dotyczące np. przelewu wierzytelności, także w aspekcie procesowym. Z mocy omawianego przepisu, który jest regulacją szczególną, instytucja pomostowa staje się stroną procesu w miejsce banku podlegającego restrukturyzacji. Jeżeli restrukturyzowany bank jest stroną powodową w procesie cywilnym, to przyjąć należy, że z chwilą sukcesji prawnej instytucja pomostowa staje się powodem, a przepisu art. 196 § 2 k.p.c. (wymóg zgody na przystąpienie do procesu) nie stosuje się. Uzupełnieniem normy prawnej z art. 191 ust. 1 u. BFG jest ust. 7 tegoż artykułu. Zgodnie z tym przepisem do postępowań niezakończonych prawomocnie (ostatecznie) przed dniem doręczenia decyzji o przeniesieniu w miejsce podmiotu w restrukturyzacji wstępuje instytucja pomostowa. Wstąpienie następuje już z dniem doręczenia instytucji pomostowej tej decyzji, nawet jeśli decyzja określałaby inny dzień wstąpienia w prawa restrukturyzowanego podmiotu (art. 191 ust. 1 w zw. z art. 188 ust. 1 u. BFG, tak P. Zawadzka, Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. Komentarz. Warszawa 2017).

Jeżeli więc doszło uprzednio do przerwania biegu terminu przedawnienia na rzecz banku podlegającego restrukturyzacji, na skutek wszczęcia przez niego egzekucji na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, to wynikająca z tej czynności przerwa biegu terminu przedawnienia jest skuteczna wobec instytucji pomostowej, która w toku postępowania odwoławczego wstąpiła w miejsce podlegającego restrukturyzacji banku. Należy dodać porządkująco, że bankowy tytuł egzekucyjny wystawiono w okresie, kiedy było to dopuszczalne w świetle stanowiska Trybunału Konstytucyjnego, i nadano mu klauzulę wykonalności, w czasie kiedy przepisy na to pozwalały.

Ustawa z 25 września 2015 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1854) zniósła możliwość wystawiania

BTE, ale zgodnie z art. 11 ust. 3 ustawy bankowy tytuł egzekucyjny, któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie przepisów dotychczas obowiązujących, zachowuje moc tytułu wykonawczego także po uchyleniu art. 96 - 98 Prawa bankowego.

Nie ma wątpliwości w świetle orzecznictwa, że nadanie klauzuli wykonalności BTE, a następnie także wszczęcie egzekucji przerywa bieg terminu przedawnienia, po którym biegnie ono na nowo (art. 123 k.c.). Zgodnie zaś z uchwałą Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2004 r., III CZP 101/03, także wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu przerywa bieg przedawnienia. Jednocześnie Sąd Najwyższy w wielu orzeczeniach przyjął, że skutek w postaci przerwania biegu przedawnienia w wyniku czynności zmierzających do zaspokojenia roszczenia, podejmowanych na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego, nie obejmuje niebędącego bankiem nabywcy wierzytelności (uchwały Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16, i z 9 czerwca 2017 r., III CZP 17/17, wyroki Sądu Najwyższego: z 25 kwietnia 2017 r., V CSK 493/16; z 21 lipca 2017 r., I CSK 6/17; z 28 marca 2019 r., I CSK 5/18; z 20 kwietnia 2018 r., II CSK 356/17; z 10 grudnia 2020 r., I CSK 182/19; z 25 maja 2022 r., I NSNc 221/21, postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 października 2016 r., III CZP 60/16; z 21 grudnia 2017 r., III CZP 84/17). Jednak instytucja pomostowa nie nabywa wierzytelności banku, lecz wchodzi w jego miejsce w określonych ustawą stosunkach prawnych.

Zarzutu braku skutku przerwania biegu terminu przedawnienia podzielić nie można. Po pierwsze, wskazane w powyższych orzeczeniach ograniczenie ma chronić przed korzystaniem z uprzywilejowanej pozycji banku wynikającej z kompetencji ustawowej do wystawienia BTE, która słusznie została uznana za niezgodną z konstytucją, przez nabywców wierzytelności niebędących bankami, w szczególności w drodze cesji. W sprawie instytucja pomostowa wstąpiła w prawa i obowiązki banku w ramach restrukturyzacji banku na podstawie uregulowań szczególnych wyłączających stosowanie przepisów o sukcesji singularnej, w tym przepisów o cesji. Miało tu miejsce podstawienie podmiotu, który zarządza mieniem banku celem jego restrukturyzacji a nie nabycia wierzytelności. Po drugie, instytucja pomostowa ma status banku.

Nie jest zasadny w związku z powyższym zarzut naruszenia prawa materialnego art. 191 ust. 1 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o BFG w zw. z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. i art. 124 k.c. poprzez uznanie, że instytucję pomostową jako następcę prawnego banku, obejmując skutki prowadzonego wcześniej postępowania egzekucyjnego. Instytucja pomostowa w świetle powyższych uwag wstępuje na mocy przepisów szczególnych w miejsce restrukturyzowanego banku i z mocy prawa staje się stroną wszelkich postępowań. W stosunku do niej zachowane są wszelkie skutki prawne wynikające ze zdarzeń, które dotyczyły podmiotu restrukturyzowanego, jak okoliczność, wystawienia BTE zgodnie z ówczynie obowiązującymi przepisami, zaopatrzenia go w klauzulę wykonalności, wszczęcia egzekucji i wynikającego z tych okoliczności skutku prawa materialnego, w postaci przerwania terminu przedawnienia i jego biegu na nowo (art. 123 § 1 pkt 1 k.c. i art. 124 k.c.).

Dodać należy, że kwestie toku egzekucji miały w sprawie o tyle znaczenie, o ile zdarzenia prawne z nią związane miały wpływ na przerwanie biegu terminu przedawnienia. Należy dodać, że instytucja pomostowa wstąpiła do procesu dopiero na etapie postępowania apelacyjnego.

Nie są zasadne zarzuty naruszenia prawa materialnego art. 117 § 1 i 2 k.c. przez ich niezastosowanie, to jest uznanie, że pozwani nieskutecznie podnieśli zarzut przedawnienia, wynoszący trzy lata liczony od dnia 20 maja 2014 r., tj. z dniem 20 maja 2017 r. oraz naruszenia prawa materialnego art. 117 § 2 k.c., art. 123 § 1 pkt 1 k.c., art. 124 § 1 k.c. w związku z art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c., art. 826 k.p.c. oraz art. 804¹ k.p.c. poprzez uznanie, że pozwani nie mogą skutecznie powołać się wobec instytucji pomostowej, będącej następcą prawnym banku na przedawnienie roszczenia.

Bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się co do zasady od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne (art. 120 § 1 k.c.). Skoro wobec powoda nastąpiło skutecznie przerwanie biegu terminu przedawnienia, liczonego od 20 maja 2014 r., poprzez jego przerwanie złożeniem wniosku o nadanie klauzuli wykonalności BTE wystawionego przez bank podlegający restrukturyzacji, a następnie wszczęciem egzekucji, która okazała się bezskuteczna, to z powodu okoliczności i rozważań powołanych przy omówieniu pierwszego zarzutu prawa materialnego (to jest

szczególnego trybu wstąpienia powoda instytucji pomostowej w prawa restrukturyzowanego banku i okoliczności, że posiada ona status banku), przerwanie biegu terminu przedawnienia miało skutek także wobec niej, co spowodowało, że na dzień wniesienia pozwu dochodzone pozwem wierzytelności nie uległy przedawnieniu.

Nie jest zasadny zarzut naruszenia prawa materialnego art. 551 § 1, art. 552, art. 553 i art. 554 § 2 k.s.h. w związku z art. 123 § 1 i art. 124 § 2 k.c. oraz art. 788 § 1 k.p.c. poprzez przyznanie powodowi materialnoprawnego uprawnienia wszczęcia egzekucji na podstawie bankowego tytułu wykonawczego obarczonego wadliwością ze skutkiem przerwy biegu przedawnienia.

Powód - Bank 1 S.A., w toku postępowania apelacyjnego zgodnie z art. 192¹ ust. 1 i n. u. B. wstąpił w prawa i obowiązki podmiotu w restrukturyzacji. Jak zauważono nastąpiło to na podstawie szczególnej regulacji dotyczącej sfery zmiany podmiotowej, podstawienia podmiotu - instytucji pomostowej w miejsce banku w restrukturyzacji. W konsekwencji przysługują mu wszystkie uprawnienia i wstępuje on w sferę podmiotową (materialnoprawną i procesową), która dotyczyła banku w restrukturyzacji, co zostało wyjaśnione przy omówieniu pierwszego zarzutu. W rezultacie zarzuty i uprawnienia, przysługujące uprzednio bankowi, wobec którego wszczęto przymusową restrukturyzację przysługują i są skuteczne wobec powoda – instytucji pomostowej.

Także, co oczywiste, nie ma na to wpływu przekształcenie spółki jawnej w komandytową. Zgodnie z przepisem art. 553 k.s.h., wyrażającym zasadę kontynuacji, przyjmuje się, że spółka przekształcona jest tożsama ze spółką przekształcaną. Nie ulega wątpliwości, że przerwanie biegu terminu przedawnienia dotyczyło tego samego podmiotu, który jedynie zmienił „szatę prawną” funkcjonowania w wyniku przekształcenia. Sfera egzekucji w zakresie tego zarzutu nie ma znaczenia dla oceny zasadności roszczenia poza konsekwencjami materialnoprawnymi wszczęcia egzekucji (przerwanie biegu terminu przedawnienia), jak kwestia nadania klauzuli wykonalności na rzecz spółki przekształconej.

Zgodnie z art. 584 k.s.h. wspólnicy spółki przekształcanej odpowiadają za zobowiązania spółki powstałe przed dniem przekształcenia na dotychczasowych zasadach przez okres trzech lat, licząc od tego dnia. Z art. 584 k.s.h., wynika, że

w przypadku przekształcenia spółki wspólnicy odpowiadają "na dotychczasowych zasadach", a więc solidarnie między sobą oraz ze spółką. Należy uznać, że skoro wierzyciel skutecznie przerwał bieg terminu przedawnienia wobec spółki jawnej wszczęciem postępowania egzekucyjnego, to termin przedawnienia roszczenia wierzyciela spółki jawnej przeciwko wspólnikowi o zaspokojenie zobowiązania, za które odpowiada na podstawie art. 22 § 2 k.s.h., nie biegnie do chwili powstania przesłanki przewidzianej w art. 31 § 1 k.s.h. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 18 października 2019 r., II CSK 790/18). Skoro egzekucję przeciwko spółce wszczęto w dniu 14 września 2015 r. (k.228-233, uzasadnienie k.9), to termin przedawnienia roszczenia wierzyciela spółki jawnej przeciwko wspólnikowi o zaspokojenie zobowiązania, za które odpowiada na podstawie art. 22 § 2 k.s.h., rozpoczął swój bieg na nowo po stwierdzeniu bezskuteczności egzekucji, co w realiach niniejsze sprawy oznacza że w chwili wniesienia pozwu (11 stycznia 2018 r.) przeciwko wspólnikom spółki jawnej, przedawnienie roszczeń za które odpowiadają jeszcze nie nastąpiło.

Nie jest zasadny zarzut naruszenia prawa materialnego art. 509 k.c. w związku z art. 79 u.k.w.h. poprzez nieuwzględnienie okoliczności, że w umowie cesji wierzytelności strony mogą postanowić, iż w razie przelewu poszczególnych roszczeń hipoteka może pozostać w ręku cedenta dla zabezpieczenia roszczeń, które mogą powstać w przyszłości po stronie wierzyciela w ramach tej samej wierzytelności kapitałowej, a co za tym idzie nie uwzględnienie art. 79² u.k.w.h.

Nie ulega wątpliwości, że art. 79 zd. 2 u.k.w.h. jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 509 § 2 k.c.

Oznacza to, że w przypadku wierzytelności zabezpieczonej hipoteką występuje zasada ścisłej zależności hipoteki od przelewanej wierzytelności oraz zależności wierzytelności od cedowanej wierzytelności. Skutek w postaci przejścia wierzytelności i hipoteki jako prawa zabezpieczającego uzależniony jest od dokonania konstytutywnego wpisu cesjonariusza (nabywcy wierzytelności) w dziale IV księgi wieczystej. Przejście hipoteki w ogóle nie musi być przedmiotem porozumienia cedenta i cesjonariusza, wystarczy, że dokonają oni rozporządzenia wierzytelnością, z tym, że wierzytelność przejdzie na cesjonariusza dopiero z chwilą wpisu do księgi wieczystej" (postanowienie SN z 16 marca 2018 r., IV CSK 280/17,

wyrok SN z 21 maja 2004 r., V CK 505/03). „Dopóki więc wpis hipoteki z wniosku nabywcy nie nastąpi, dopóty nie przechodzi na niego również wierzytelność hipoteczna, ale z chwilą zarządzenia wpisu skutki nabycia wierzytelności wraz z hipoteką mają moc wsteczną od chwili złożenia wniosku o jego dokonanie” (postanowienie SN z 28 lutego 2017 r., I CSK 133/16, OSNC 2017/11, poz. 129, wyrok SN z 21 września 2018 r., V CSK 449/17).

Skoro, co wynika z ustaleń faktycznych, którymi Sąd Najwyższy jest związany, nie dokonano wpisu nabywcy wierzytelności w księdze wieczystej (Funduszu sekurytyzacyjnego), to ewentualna umowa cesji nie wywołała skutków prawnych a uprawnionym do wierzytelności zabezpieczonej hipoteką pozostaje powód jako następca banku podlegającego restrukturyzacji.

Ponadto w sprawie nie wykazano by cesja wierzytelności nastąpiła z wyłączeniem hipoteki ją zabezpieczającej. Przejście hipoteki na nabywcę w przypadku cesji wierzytelności w braku odmiennych postanowień jest ustawowym skutkiem przeniesienia wierzytelności zabezpieczonej (art. 510 § 2 k.c. w zw. z art. 78 ust. 1 i 2 u.k.w.h.). Z tych powodów zarzut ten jest niezasadny.

Nie jest zasadny zarzut naruszenia prawa materialnego § 13 ust. 1 i ust. 4 oraz § 12 ust. 1 i 2 umowy o kredyt inwestycyjny nr [...] z dnia 21 października 2010 r., art. 65 w zw. z art. 481 § 2 k.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni oświadczeń woli stron zawartych w umowie kredytowej wyrażającej się w przyjęciu, że strony zastrzegły na rzecz banku uprawnienie do naliczania odsetek od kredytu przeterminowanego również na wypadek wypowiedzenia tej umowy. Kwestia zakresu uprawnień banku w tym do naliczania odsetek nie została podniesiona w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Uprawnienie banku do naliczenia odsetek wynika z umowy kredytowej, w szczególności: § 6 ust. 1 umowy o kredyt inwestycyjny. Zgodnie z § 12 ust. 2 umowy o kredyt inwestycyjny przewidziano pobieranie odsetek od zadłużenia przeterminowanego. Skarżący nie wykazał, aby odsetki wyliczono nieprawidłowo. W tym zakresie kwestionowane są ustalenia faktyczne, co jest niedopuszczalne na etapie postępowania kasacyjnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Dariusz Pawłyszczek Jacek Grela Jacek Widło

[SOP]

[ms]